

Handleiding voor het organiseren van een mini-hackathon voor het oplossen van cliëntvraagstukken

Inleiding: wat is een hackathon?

Een hackathon is nog een betrekkelijk nieuwe manier van brainstormen en werd voor het eerst toegepast in de ICT-wereld waar het gebruikt werd om computersoftware te verbeteren. Hacken betekent van oorsprong dat je een andere toepassing ontdekt van een product waarvoor de ontwerper het niet had bedoeld. Een simpel voorbeeld is bierviltje onder een tafelpoot schuiven zodat de tafel niet meer wiebelt. De gangbare duur van een hackathon varieert van 8, 24 tot 48 uur. Deze handleiding is specifiek bedoeld voor een mini-hackathon die in maximaal één dagdeel (3 á 4 uur) kan worden volbracht.

De doelstelling van een mini-hackathon georganiseerd door het ZTC

Het uiteindelijke doel is te komen tot de oplossing van een vraagstuk in de vorm van een dienst, afspraak, werkwijze of product. De uitkomst van de mini-hackathon bevat voldoende ingrediënten als sleutel voor de gezochte oplossing zonder dat de oplossing zelf al is gevonden. Deze basisuitkomst of geproduceerd idee kan als een “prototype” worden beschouwd dat in de ICT wereld een MVP wordt genoemd: minimum viable product. De deelnemers van de mini-hackathon presenteren het prototype/idee/uitkomst/MVP aan de opdrachtgever. Dat kunnen ook meerdere groepjes van deelnemers zijn die in competitie aan hetzelfde vraagstuk werken, waarna een eventuele jury de meest geschikte uitkomst(en) kiest. De haalbare uitkomsten kunnen desgewenst na de mini-hackathon verder worden uitgewerkt.

Nevendoelen van deze mini-hackathon zijn:

- als leider weten of leren welke partijen nodig zijn om de mini-hackathon te organiseren of weten waar je die kennis kunt halen;
- als leider gebruik kunnen maken van de design thinking-methode, die de mens centraal stelt door begrip te hebben voor de behoeften en motivaties van de mensen die betrokken zijn bij het cliënt-gerelateerde vraagstuk en de organisatie daaromheen;
- als deelnemer met kennis van uiteenlopende expertise naar een vraagstuk leren kijken;
- vanuit meerdere perspectieven collectieve kennis en intelligentie (denkvermogen) benutten;
- kennis opdoen over andere invalshoeken en vakgebieden die van nut zijn in je reguliere werkzaamheden.

Vorbereiding van een mini-hackathon. De logistiek, wat moeten we vooraf regelen?

De voorbereiding van een hackathon is qua logistiek eenvoudig maar een mini-hackathon vraagt extra aandacht voor de facilitaire voorbereiding want de tijd is beperkt en als je tijd verliest aan het zoeken van een geschikte ruimte of wifi-codes dan gaat dit ten koste van de inhoudelijke kwalitatieve uitkomst.

Geschikte ruimte: Zoek een ruimte waar plenair gewerkt kan worden en waar je in alle rust de deelnemers kunt toespreken of als er sprake is van meerdere teams, dat deze teams ook ongehinderd door elkaar kunnen werken.

Klok: Zorg voor een goed leesbare klok of terugtel-timer zodat deelnemers zelf ook aan tijdsbewaking kunnen doen.

Tijdsplanning: Kies een geschikt dagdeel waarop je zeker weet dat vanuit elk expertisegebied er iemand deelneemt en kondig de datum tijdig aan zodat mensen niet voortijdig toch afzeggen.

WiFi: Een beschikbaar wifi-netwerk is enorm belangrijk zodat mensen ongelimiteerd digitale bonnen kunnen raadplegen.

Eten & drinken: Op een lege maag is de aandacht snel afgeleid maar een verzadigde maag leidt weer tot indutten van de concentratie. Kortom: de meest toegewijde deelnemers zijn dedicated on the job als er voldoende koffie en thee is en daarnaast gezonde snacks die de mentale en fysieke prestaties bevorderen (dus geen pizza's, vette snacks of zoetigheden).

Beveiliging: Wanneer je technici uitnodigt, willen ze graag dat het netwerk beschermd is met een firewall en dat een ruimte afgesloten kan worden als de ruimte even wordt verlaten.

Faciliteiten: Regel iemand die als facilitator dienst doet tijdens de mini-hackathon, als vraagbaak voor logistieke zaken. Dus als jij zelf de dag(deel)voorzitter bent: doe dit dan bij voorkeur niet zelf omdat het je afleidt van de inhoud.

Instructie: Vertel deelnemers van tevoren wat er van ze verwacht wordt zodat ze deelnemen vanuit hun expertisegebied.

Voorzitter: Wijs (eventueel) per team een voorzitter aan die de hackathon in het proces begeleidt.

Deelnemers: Stel vooraf het team voor de mini-hackathon samen. Dit zorgt voor meer betrokkenheid.

Pitches: Geen grotere domper voor een hackathon-deelnemer dan een uitkomst op een flipover gekwakt die onder tijdsdruk wordt afgeraffeld om vervolgens in een bureaulade te verdwijnen. Plan voldoende tijd voor de eind-pitches en zorg voor een inspirerende follow-up die leidt tot een aansprekende profilering naar de buitenwereld.

Beoordeling /juring: Zorg dat de opdrachtgever of jury bij de pitches aanwezig is die waardering uitspreekt voor de inspanning en de aangedragen uitkomst(en).

Wees creatief: Ook een mini-hackathon kun je zo groot maken als je wilt maar wees in elk geval creatief. Met een smartphone is een Vlog (Video weblog) zo gemaakt en kies eens voor de directiekamer of een buitenlocatie in plaats van gewoon op kantoor.

Vorbereiding van een mini-hackathon. De inhoud, hoe pakken we het aan?

Een mini-hackathon kan alleen een succes worden als de vraag- c.q. probleemstelling zó concreet is dat er binnen de geraamde tijd voldoende ruimte is om de probleemstelling vanuit meerdere disciplines te benaderen. Uitgaande van maximaal drie uur, heb je met vijf mensen in feite maximaal 30 minuten per persoon aan tijd tot je beschikking en nog 15 minuten om een pitch voor te bereiden en 15 minuten voor de pitch zelf. Dat vraagt dus een goede tijdsmonitoring van de voorzitter en to-the-point communiceren van de deelnemers zonder het creatieve proces uit het oog te verliezen.

Duidelijke vraagstelling: Zorg voor een duidelijke vraagstelling, zodat de deelnemers met hun (complementair) verschillende expertise weten wat er ongeveer verwacht wordt van hun inbreng om tot een uitkomst te komen. Een aangedragen probleem kan variëren van een specifieke (zorg)casus tot aan een organisatorisch vraagstuk rondom een casus. Hoe concreter de vraagstelling, hoe groter de kans op een slimme uitkomst en voor een mini-hackathon geldt dat helemaal vanwege de uiterst beperkte beschikbare tijd.

Samenstelling team: Een voorwaarde voor succes is de aanwezigheid van deelnemers met kennis van verschillende expertiseachtergrond. Om er geen Poolse landdag van te maken, is het raadzaam om hooguit vijf á zes mensen per hackathon-team te vormen. Een goed hackathon-team heeft de volgende rollen nodig:

1. conceptdenker, iemand die ideeën kan toepassen op het probleem (idee-eigenaar)
2. ontwikkelaar, iemand die het idee naar een next level kan brengen (business developer)
3. creatief ontwerper, iemand die het idee zo vorm geeft dat het aanspreekt (pitcher)
4. inhoudsdeskundige, iemand die kennis heeft van de kern en de context van het probleem
5. uitvoerder, iemand die het idee naar een toepasbare oplossing kan vertalen

Als deelnemers elkaar niet kennen: Ruim voor de start van de mini-hackathon tijd in voor een informele kennismaking en deel de informatie over de mini-hackathon tijdig met de deelnemers en laat de deelnemers daarna pas kennismaken met de vraagstelling die tijdens de mini-hackathon centraal staat. Dus in deze volgorde:

1. Kennismaken, bijvoorbeeld door een 1-minuut pitch (wie zijn mijn teamgenoten?)
2. Voorbereiden op de werkwijze van een mini-hackathon (wat is mijn toegevoegde waarde?)
3. Inlezen in de informatie die eventueel achter de probleemstelling ligt (hoe kan ik helpen?)

Externe expertise: Buiten de mini-hackathon om kun je een aantal mensen vragen om stand-by te zijn. Zij fungeren als inhoudelijke vraagbaak of kunnen gevraagde informatie opzoeken zodat het team zelf zich kan concentreren op het proces.

Tot slot: Voordat het team of de teams van start gaan, is het goed om alvast over de volgende vragen te hebben nagedacht.

1. Hoe gaan we het beste (of winnende) idee realiseren en implementeren in de organisatie?
2. Wat doen we met de niet winnende ideeën?
3. Hoe wordt er een terugkoppeling gegeven aan de deelnemers van de mini-hackathon?

Klaar voor de start? We beginnen: een mini-hackathon.

Elke hackathon bestaat uit een aantal vaste onderdelen:

1. Welkom en uitleg
2. De startpositie (aanleiding van de vraagstelling)
3. De sessie
4. De experts (kennis-inbreng tijdens de mini-hackathon)
5. De pitch (presentatie van de uitkomst)

1. **Welkom en uitleg:** De teams gaan uit van de beschikbare informatie. Die kan verschillen van een simpele cliëntcasus of een cliënt gerelateerde probleemstelling of een ingebracht vraagstuk van een zorgprofessional etc.
2. **De startpositie:** Voor het ZTC is het van belang dat het cliëntvraagstuk vooraf voldoende helder is in de context van de zorgorganisatie. Het vraagstuk in de mini-hackathon heeft dus veelal betrekking op een onderdeel c.q. deelprobleem van een zorgvraagstuk, namelijk dat deel dat betrekking heeft op cliënt-gerelateerde vraagstukken.
3. **De sessie:** Deelnemers gaan zo volledig mogelijk geïnformeerd en voortvarend aan de slag binnen de beschikbare tijd. Hoe meer volledig de informatie vooraf voor de deelnemers is, hoe beter de uitkomst zal zijn van het prototype/idee/uitkomst/MVP.
4. **De experts:** De juiste kennis-inbreng tijdens de mini-hackathon is voorwaarde om te komen tot een MVP. Nadat het vooronderzoek is geweest en geconcludeerd kan worden dat alle benodigde kennis en expertise aanwezig is, kan gestart worden om in brainstorm of stapsgewijs de vraagstelling bloot te leggen. Een effectieve manier om dit te doen is het toepassen van de principes volgens de appreciative inquiry (6-V): het waarderen actie-onderzoeken door het cliëntvraagstuk als volgt te benaderen:
 - a. Verkennen van het probleem: Begrijpen we het vraagstuk? De experts spreken af wie zich met welk deel van het vraagstuk bezig gaat houden.
 - b. Vertellen: De experts delen succesfactoren en persoonlijke kwaliteiten met betrekking tot het vraagstuk om tot de kern te komen.
 - c. Verbeelden: Show de ideale uitkomst / toekomst in creatieve beelden en stellingen.
 - d. Vormgeven: Concreet maken van de verbeelding door inzicht te geven aan de hand van vragen. Wie en welke middelen dragen bij aan de oplossing en welke vernieuwing in de organisatie is nodig om te komen tot een mogelijke prototype/idee/uitkomst/MVP?
 - e. Verwezenlijken: Het uitwerken van het prototype/idee/uitkomst/MVP.
 - f. Verantwoorden (pitchen): Is dit inderdaad een bruikbare uitkomst? Time 2 Pitch!
5. **De Pitch:** Een simpele uitwerking van een presentatie of mindmap op een flipover, dat mag natuurlijk. Met digitale hulpmiddelen zoals PowerPoint, Prezi of Keynote gaat een pitch meer tot de verbeelding spreken door gebruik te maken van foto- of ander beeldmateriaal. Kortom: er zijn veel meer creatieve manieren om het probleem te hacken.

Het vervolg na de mini-hackathon

De mini-hackathon op zich geeft deelnemers meestal een energy boost waarin creativiteit, innovatie en betrokkenheid centraal staan. Ook na de mini-hackathon is het belangrijk om er een goed vervolg aan te geven. Als er een jury aanwezig is, zorg dan dat er voldoende aandacht en waardering is voor het werk en de inzet van de teams van de niet winnende ideeën.

Het succesverhaal van de mini-hackathon

Het is belangrijk om het 'succesverhaal' van de hackathon te delen om zo ook motivatie te genereren voor toekomstige mini-hackathons. Maak de pitches zichtbaar voor de hele organisatie. Laat het prototype/idee/uitkomst/MVP terug zien in de resultaten en opvolging waarmee de toegevoegde waarde van de mini-hackathon duidelijk wordt. Breng in beeld wat de organisatie met de uitkomsten heeft gedaan. **Succes!**